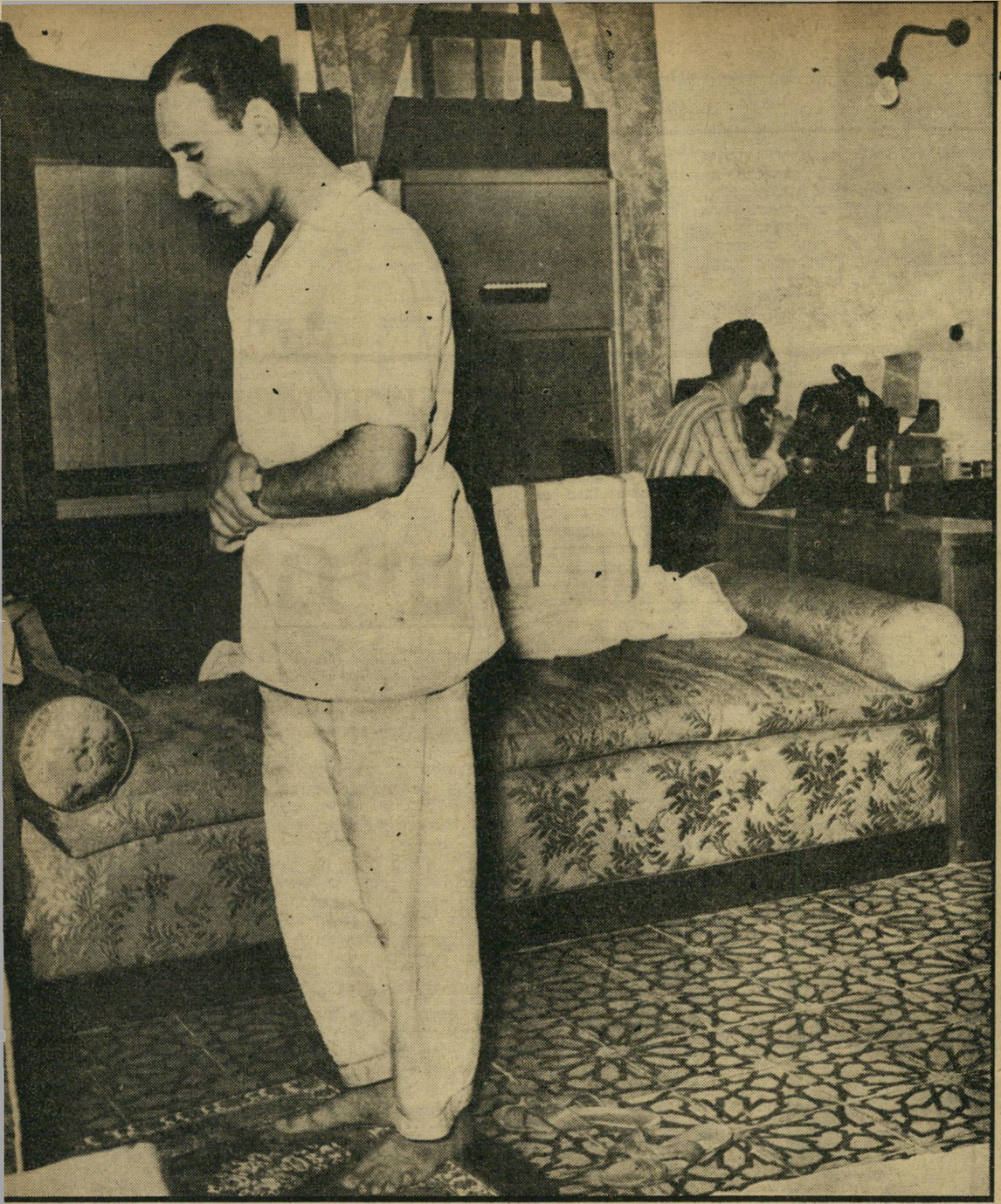

היה היו שני חברים

המהפכה העיראקית, ביולי 1958. אז היו קאסם ועארף ידידים בנפש, התגוררו בחדר אחד במשרד המלחמה בבגדאד. בתמונה נראה קאסם (מימין) מסבן את פניו. ואילו עארף (אז בן 37) נראה עומד ומתפלל את תפילת הבוקר. הוא נשאר עד יומו האחרון דתי קיצוני.

תאונה או התנקשות?

ו של מהפכת 1958, הגנראל עבד־אל־כרים קאסם, לא התלהב מרעיון האיחוד.

היה זמן שעארף קרא לקאסם „אבי ה־מהפכה", וקאסם כינה אותו „האהוב שבין בני". ביום בו כבשו חיילי המהפכה את בגדאד, ועארף השתלט על תחנת השידור, הוא שידר את ההודעות הראשונות על המהפכה. הוא טבע אז את הסיסמה: „מאקו זעים אלא כרים!" („אין מנהיג אלא כרים!")

השניים התיידדו במיוחד, בעת ששירתו בהזית פלסטין, ב־1948. הם זכורים עד היום בכפרי המשולש, בהם חנה הצבא העיראקי. עארף זכור במיוחד כמפקד ה־כוח העיראקי, שהצליח להביס את יחידת צה"ל שכבשה את ג'נין אך נאלצה לסגת נמנה.

עארף קיווה ללחום נגד צה"ל גם ב־1956. אז ישב עם יחידתו בבסיס מפרק הירדני, יחד עם יחידה סורית, שנשלחו כתגבורת לירדן, נוכח המתיחות בינה לבין ישראל. כאשר הגיעה הידיעה, כי במקום לתקוף את ירדן פלש צה"ל לסיני, בכה עארף כמו תינוק. מרוב כעס שבר את מקלט הרדיו ששידר את הידיעה. השאננות של ממשלתו הרתיחה אותו, והוא דיבר ברצינות על ה־צורך לעלות על בגדאד ולחסל את הממ־שלה.

אילם קצינים סוריים במפרק שיכנעו אותו להתאר על הרעיון. אחד מהם היה עבד־אל־חמיד אל־סראג', שנועד כעבור זמן קצר להביא לאיחוד בין סוריה ומצרים. בשובו לבגדאד לא הסתיר עארף את שינאתו למש־פחה ההאשמית. כלי של סוחר בגדאדי, לא חש כל אמונים אל השושלת השלטת. על כן, כאשר הגיעו הכנות המהפכה של ה־קצינים החופשיים לשלב מתקדם, הזמין או־תו קאסם להצטרף.

★ ★ ★

פעיל ביום ההפיכה

כ**מה מן** הקצינים החופשיים, שהכירו את אופיו של עארף, התנגדו לצירופו. אך קאסם התעקש, ורק הודות לכך הוכנס עארף בסוד המהפכה, כחצי שנה בלבד לפני ביצועה.

ביום תפיסת השלטון הסתבר, שעארף מסוגל למלא תפקיד חיוני. הוא עמד בראש הבריגדה ה־36 שהשתלטה על הבניינים ה־מרכזיים בבגדאד, ובראשם תחנת־השידור. אחרי ששידר אישית את ההודעות הראשו־נות, יצא עם יחידה ניידת לכל מקום בעיר, בו נתקלו חיילי המהפכה בהתנגדות הכוחות המלכותיים.

היה זה עארף שפיקח על פעולות כיבוש הארמון,

בפעולות אלה נוצרה השותפות ההדוקה בין קאסם ועארף, שניצבו בראש המישטר הרפובליקאי של עיראק.

★ ★ ★

האח שמר

ה**שותפות** נגמרה חודשים־ואחצי אחרי חיסול המלוכה. סגן ראש־הממשלה עבד־אל־סלאם עארף פורק מכל תפקידיו וסמ־כויותיו, מונה שגריר ארצו בגרמניה המע־רבית. אבל הוא סירב לצאת למקום כהונתו בבון, בעת ויכוח משולהב עם קאסם שלף את אקדחו מנרתיקו. עד מותו לא יכול היה איש לקבוע אם רצה להרוג או את קאסם, או להתאבד. אחרי כן נאלץ לצאת לאירופה.

הוא נשאר שם רק שלושה שבועות. ב־שובו נעצר, הועמד לדין על בגידה, ונדון למוות. אבל קאסם, הרחק הזקן, אהב את הגבר המוצק, אב לשבעה ילדים. הוא חנן אותו, שיחרר אותו מכלאו, הזמינו לארוחה אשר איש לא נכח בה מלבד שניהם.

כאשר התקוממו אנשי הבעת נגד קאסם, היה עארף בראשם, ואז סירב לגמול לקאסם על חסדו, והדיקטטור בעל הקול הדקיק הוצא להורג.

מאז עבר עארף דרך מגוחנת. הוא הצליח להיפטר מהבעת, שערך קודם לכן טבח בקומוניסטים. בעזרת אחיו, עבד־אל־רחמן עארף, הצליח להשתלט פחות או יותר על הצבא. עבד־אל־רחמן התמנה רמטכ"ל, הקים יחידה מיוחדת של שרות הבטחון, שכל תפקידה למנוע הפיכה צבאית נגד אחיו.

שעה שעבד אל־סלאם, שהעניק לעצמו דרגת מארשל, נסע לוועידות־הפיסגה, וקפץ מקיצוניות אחת לשנייה בתיכנון כלכלי, התלבש אחיו הגנראל ברצינות על הצבא. היתה זו השקעה כדאית של מאמץ. כי ה־שבוע, כאשר מת המארשל, לא נותר ב־עיראק אלא גורם אחד יציב יחסית: הצבא. הוא בחר בגנראל עארף לרשת את מקום אחיו, כנשיא.

אלא שעתה לא נותר מי שיפקח על הצבא, ויגלה בעוד מועד מחתרות צבאיות השוא־פות לתפוס את השלטון.

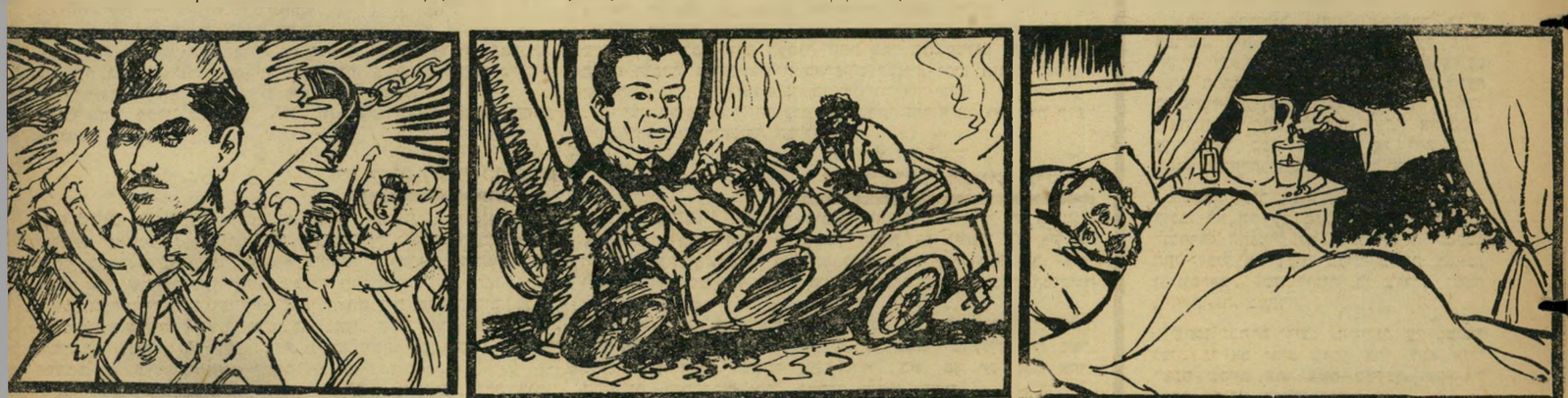

מות פייצל 1 כפי שמתאר אותו צייר ערבי. ההודעה הרשמית מסרה, כי מלכה של עיראק המודרנית מת בברן, מהתקפת־לב. אך השמועה נפוצה, כי הוא הורעל.

מות גאזי מלכה השני של עיראק, ובנו של פייצל הראשון, זיעזע את עיראק. הוא נהרג בתאונה, עת התנגשה מכוניתו בעמוד חשמל, בקירבת בגדאד, ב־1939. „מי שהרג את האב הרג את הבן," אמרו השמועות. הרמז: האנגלים.

מות פייצל 2 מלכה השלישי והאחרון של עיראק היה אכזרי יותר מסבו ואביו. חיילי המהפכה של 1958 הרגוהו בהיר־תו בפיג'מה. ההמונים גררו את גופות בני המלוכה ברחוב.